

színházi problémáit fogalmazhatja bele a darabnak ebbe a rétegébe. Így a KIMI előadásában a diákszínjátás igényesebb változatának (ön)ironikus megjelenítését láthattuk.

Dylan Thomas *A mi erdőnk alján* című hangjátékából készített megejtő előadást a debreceni Ady gimnázium 12-es osztálya. A burjánzóan sokszálú verbális anyagot hol egy-egy képben, hol egy-egy játékos gesztusban, hol zenei hatásban sikerült megragadniuk. Így igényes, de nem minden részletében követhető produkciót hoztak létre.

Klasszikus darab személyes interpretációját mutatta be a miskolci Földes Diákszínpad. Pontosabban a klasszikus darab kortárs átíratának egyéni ízű megközelítését. Garaczi László alapvetően nem dramaturgilag, hanem nyelvileg igazította át Molière *Mizantrópját*. Az indulat mindkét darabban ugyanaz: tiltakozás egy látszatokra épülő hamis világ ellen. És ez a gesztus érezhető a Szűcs Tamás rendezte előadásban is. Különösen a világgyűlölőt és a barátját alakító két fiú, Peller Dániel és Vad László kölcsönzött személyes, mai ízeket a játéknak.

Láthatóan nagy elszántsággal próbálták maira hangolni Arisztophanész *Lüszisztratéját* a kecskeméti Áfeoszínpad tagjai. De a sok műpénisz és műmellbimbó mellé nem sikerült olyan eszközt találniuk, amely tényleg izgalmasan maivá hangolta volna a produkcióit. A budapesti Háttal színpad lendületesen, szórakoztatóan játszotta el Nestroy *Talizmánját*, de igazán egyéni ízűvé nem sikerült tenniük a játékot. A budapesti Forgószínpad előadása inkább csak stúdiómként hatott Molière és Goldoni néhány kiválasztott jelenete nyomán.

Cinkőr Csoport, Győr
A dígő; Papp Gergely felvétele

Csodálatos pillanatok

– beszélgetés Egyed Attilával –

Lajos Sándor

– Az Országos Diákszínjátás Találkozóán az a szokás, hogy a háromtagú zsűriből egy embert a professzionális színház világából kérnek fel, hogy a művészeti, szakmai szempontokat képviselje. Idén neked jutott ez a feladat, te vagy a „profi”. Egyébként te voltál diákszínjátásos annak idején?

Nem voltam. Csak 18 éves korom után határoztam el, hogy színházzal akarok foglalkozni, előtte hajózási szakközépiskolába jártam. Tapasztalt zsűritagnak sem mondhatom magam, eddig pár versmondó versenyen végeztem ilyen munkát.

– Itt ülünk szombaton éjjel fél kettőkor, meglehetősen fáradtan. Mostanra a zsűri végzett a díjak odaítélésének munkájával. Mindketten végignéztük a három nap alatt mind a huszonegy előadást, ami igen nagy feyelmet igényel az embertől, függetlenül attól, hogy milyen minőségűek az adott produkciók.

Azt előre lehetett tudni, hogy fárasztó lesz, nincs ezzel semmi probléma. Zsűritagként a munkámba az is beletartozott, hogy éjjel még átnéztem a jegyzeteimet, felkészültem a másnapi értékelő beszélgetésekre, amik egész délelőtt zajlottak. Itt működött egyfajta munkamegosztás a zsűri tagjai között: Sándor L. István kritikus átfogó elemzést adott az előadásokról, emellett Keserű Imre drámapedagógus a pedagógiai szempontokat is kiemelte. Én színészként igyekeztem minél több konkrét segítséget adni a játszóknak, színészi technikákról beszélni, vagy arról, hogy adott szituációkat hogyan lehetne jobban kibontani, megoldani. Nagyon fontosnak tartottam, hogy párbeszéd alakuljon ki a csoportok és a zsűri között, és ne csak ítélek felettük, de segítséget is tudjak adni, akár egészen részletesen beszélni arról, hogy ott, abban a jelenetben másfelé kellene nézni, vagy éppen hangosabban beszélni, ha befelé fordul valaki. Azoknál az eseteknél könnyebb dolgom volt, ahol egyedi karaktereket formálnak meg a játszók, de a csapatmunkára épülő produkciók esetében is igyekeztem hasznos tanácsokat adni.

– Tizenéves színjátszókat nem lehet még túlterhelni abszolút főszerepekkel, és talán pedagógiailag is az a helyes, ha egy csoport minden tagja nagyjából ugyanakkorra feladatot kap. Vita is szokott lenni azzal kapcsolatban, hogy csak azok kapjanak a diákszínházi fesztiválokön színészi díjat, akiknek lehetőségük volt kiemelkedő egyéni teljesítményt nyújtani vagy azok is, akik „kiragyogtak a kórusból”.

Igyekezünk mindkétfele teljesítményt díjazni: a nagyszabású produkciók kulcsszereplőit is, de azokat is, akik kisebb szerepekben mutattak önállóságot, ezekben csillantottak meg valamit.

– Ezek szerint te eddigi életed során nem nagyon láttál diákszínházi előadásokat. Milyen élmény volt egyszerre ennyit?

Tudom, hogy nem hangzik valami eredetien, de nekem nagyon nagy élmény volt ez a három nap, ezt őszintén mondom. Magával ragadott a közösségi létezés, ahogy megyünk egyik előadásról a másikra, rengetegen bezsúfolódunk egyik vagy másik terembe, ahogy közösen eszünk a menzán. Ennyi csillogó szemet már nagyon régen nem láttam. Voltak jobban sikerült és kevésbé erős produkciók is, de összességében rengeteg nagyszerű, csodálatos színházi pillanatnak lehettem tanúja.

– A tekintélyes zsűri a menzán beállt a sorba a diákok közé, ez a mozzanat szerintem sokat elmond a fesztivál szellemiségéről. Van azonban egy nagyon fontos szempont: hány munkaórát lehet fordítani egy produkció létrehozására. Professzionális színházban eszméletlen mennyiségű időt szánhatnak egy előadás pontos kidolgozására. A középiskolás diákoknak megvan a saját életük, ebbe annyi fér bele, hogy hetente egyszer elmennek színjátszóra. Tapasztalataim szerint, ha az ember túlteszi magát azon, hogy itt soha nem fog egy előadásban minden milliméterre stimmelni, akkor már szabadon örülhet a nagyszerű pillanatoknak, de azt is el tudom képzelni, hogy valakit irritál ez a diákos „kócoság”.

A professzionális színházban általában hat hétig próbálnak egy darabot. Elvileg ez valóban elegendő idő, de előfordul, hogy hosszabb próbaidőszak is megadatik. Egy előadás kidolgozottsága azonban nem elsősorban ettől függ. Fontos – többek között – a rendező felkészültsége, a színészek próbaidőszak alatti, közös tanulási folyamata, a háttérben dolgozók, a műszak munkája, mindezek összehangolása. Ugyanakkor a színész főállásban dolgozik, kizárólag az a feladata, hogy a darabon, a szerepén gondolkodjon, próbáljon. A diákok munkája más, és ebben az értelemben nehezebb is, mert ők hat-nyolc óra munka után foglalkoznak egy készülő előadással.

A Pécsi Országos Színházi Találkozón két produkciót néz meg egy nap az ember. Ilyen kivételes élményben, hogy naponta hat-hét-nyolc előadást lásson, sehol másutt nincs része. És mindegyik egy külön világ. Többször előfordult velem, hogy még az előző előadást próbáltam feldolgozni magamban, de már be kellett ülni a következőre, és rám zúdult egy újabb történet, egy másik produkció kerített a hatalmába. Ilyen áradatban nem az apró részletekkel törődik az ember, hanem azt élvezi, hogy egyedülálló módon egyetlen napon hat-hét-nyolc nagy, komoly történetben mártózhat meg. A mai nap előadásorozata például olyan örvényként ragadott magával, hogy még mindig a hatása alatt vagyok. Nagyon fontosnak tartom, hogy miközben a világ körülöttünk olyan, amilyen: rengeteg silányságot próbálnak ránk tukmálni, addig ezen a diákszínházi fesztiválon csupa nemes anyaggal találkozhatunk: vagy időtálló klasszikus művek színrevi-

telével, vagy az aktuális társadalmi problémákkal foglalkozó friss darabokkal. Például engem soha nem érintett se közvetlenül, se közvetve a drogok problémája, ezzel a jelenséggel sohasem foglalkoztam komolyan, de mivel a fesztiválon két előadás is ezt választotta témájának, nekem is el kellett gondolkodnom rajta. Szerintem ezek a gyerekek nagyon jól teszik, hogy nem a tévét bámulják, hanem Shakespeare, Molière, Goldoni, Brecht műveivel foglalkoznak, vagy éppen saját maguk írják darabot maguknak az őket közvetlenül érintő problémákról. És még az sem katasztrófa, ha aztán az előadás nem sikerül olyan jól. Hányszor van a professzionális színházban, hogy ígéretesen indul valami, de aztán nem lesz belőle kiemelkedő produkció! Akár jól sikerül a diákszínjátszó előadás, akár nem olyan jól, a legfontosabb maga a tevékenység, hogy a diákszínjátszók nemes anyagokkal és fontos kérdésekkel foglalkoznak.

– *Mondanál példákat, hogy milyen emlékezetes színházi pillanatokat éltél át a fesztiválon?*

Nagyon sok volt, szinte minden előadásban volt ilyen. És itt nem is mindig valamilyen összetett, elmélyült színészi alakításra kell gondolni: a japán meséket feldolgozó előadásban egy kislány olyan ellentmondást nem tűrően gördítette tovább az eseményeket azzal a visszatérő gesztusával, hogy „csitt-csatt”, hogy rögtön látszott, egészen kivételes érzéke van a színpadhoz. Aztán a drogelvonoról szóló előadásban két fiatal nagyon meghitt, őszinte pillanatokot teremtett, és most nem is elsősorban a szex elég nyílt ábrázolására gondolok, hanem az egymásra figyelésükre, az arcjátékukra. Vagy a tizenévesek egymásra találásáról szóló előadásban amikor a kislány italába titokban pálinkát töltenek, és ő nem is érti, hogy mi történik vele, csak felragyog az arca és az egyik válláról lehúzza a pólóját.

– *Ahogy összességében tekintem a huszonegy előadást, meglehetősen sok trágárság hangzott el a három nap alatt, elég sok jelenetben láttunk testiséget vagy éppen direkt fizikai agressziót. Többen megfogalmazták azt a véleményüket, hogy egy diákszínjátszó fesztiválnak valahogy „jólneveltebbnek” illene lennie.*

Eddig kerültem az olyan produkciókat (vagy azok kerültek el engem), ahol durva káromkodások hangzottak el vagy a testiség megjelent a színpadon, de most játszom a *Van Gogh szerelme* című előadásban, ahol szerepem szerint egy prostituálttal kell lefeküdnöm. Az aktust látnia kell a közönségnek, mert a történet és a szereplők további sorsának szempontjából az előadás egyik döntő pillanata ez. Vagyis ha a káromkodás, a testiség vagy az agresszió dramaturgiai indokolt, a produkcióban jelentése és jelentősége van, akkor helye van a színpadon, nem megkerülhető. Bizonyos dolgokon nem lehet „finomítani”, mert hitelüket veszítik. Néhányszor felszínesnek, üres hatáskeltésnek éreztem a „keményebb” dolgokat itt a fesztiválon, de számos esetben hitelesnek tartottam, hogy nem voltak illedelmesek a diákok a színpadon.

– *Azért az elég furcsa jelenség, hogy ugyanaz a tanár a tanórán nyilván tiltja a diákoknak trágárságot, de a színjátszó csoport próbáján ő maga instruálja őket, hogyan káromkodjanak. Persze az élet elég brutális dolog, ha érvényes színházat akarunk róla csinálni, azzal nem lehet finomkodni.*

Óriási a tanárok felelőssége, hogy milyen drámai alapanyagokat adnak a diákok kezébe, de ezt a döntést az ő pedagógiai érzékükre kell bízni. Hogy a „keményebb” előadások hasznukra válnak-e adott esetben a diákoknak vagy sem, azt a csoport vezetője tudja eldönteni, erre nincsen általános recept.

– *Holnap a díjkiosztóval lezárul ez a háromnapos verseny, ahol a különböző csoportok gyakorlatilag riválisai voltak egymásnak, nekem mégis az tűnt fel, hogy közben milyen lelkes közönségei is, hogyan ünneplik egymást.*

A professzionális színházi világban többnyire nem ilyen lelkesek egymás előadásai iránt a kollégák. Egészen magával ragadó a hangulat, ahogy mindenki ott tülekedik az ajtóban, mert be akar jutni, és a három zsúritagnak minden esetben keresztül kell vágni magát a tömegben. Zsúfolásig vannak a termék, test a testhez ér. Persze nyomasztó is ez a tömeg és a levegőtlenesség, de ugyanakkor valami egészen különleges atmoszférát is teremt. Nagyon jó volt látni, ahogy idősebbek biztatóan tapsoltak kisebbek előadásain, a kicsik pedig megnézik a nagyobbakat és tanulnak tőlük. Őszintén örülök, hogy itt lehettem ezen a fesztiválon.

A társulatok minősítései, csoportos és egyéni díjazottjai

NEM MŰVÉSZETI ISKOLÁK KATEGÓRIÁJA

arany minősítés

Hollóröpte (Hajós Zsuzsa)

Lengőgyakorlat (Szeleburdiák Színpad, Pápa, Németh Ervin)